

Φυσικοί πόροι και βιώσιμη ανάπτυξη

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η συστηματική ποσοτική και ποιοτική μείωση των φυσικών πόρων και η εξαφάνισή τους σε ορισμένες περιπτώσεις, οδήγησαν στη συνειδητοποίηση της ανάγκης της βιώσιμης ανάπτυξης, με αποτέλεσμα το κατά κεφαλήν εισόδημα να αρχίσει να εξετάζεται σε την ποιότητα του περιβάλλοντος και σε τελική ανάλυση με τη μέγιστη κοινωνική ωφέλεια.

Έτσι, η επιτροπή Brutland που συστάθηκε και για τον λόγο αυτόν, το 1987 οδηγήθηκε στο συμπέρασμα ότι η σύγχρονη οικονομία πρέπει να αποκτήσει νέο προσανατολισμό. Ως νέος λοιπόν στόχος προσδιορίστηκε η ποιοτική ανάπτυξη, δηλαδή όχι αποκλειστικά η ποσοτική ανάπτυξη που μέχρι τότε εκφράζετο ως αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, αλλά η ανάπτυξη σε συνδυασμό με τη βελτίωση των συνθηκών του περιβάλλοντος. Τότε, έγινε για πρώτη φορά αναφορά στη μέγιστη κοινωνική ωφέλεια και όχι απλώς στο μέγιστο εισόδημα.

Στη συνέχεια, η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (World Commission for the Environment and Development), με την έκθεσή της το 1987, όρισε ως Αειφόρο ανάπτυξη «αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να μειώνει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών ανθρώπων να ικανοποιήσουν τις δικές τους».^[1] Η συγκεκριμένη έκθεση δημοσιεύτηκε με τίτλο «Το κοινό μας μέλλον, (Our Common Future)» και εκεί ορίζεται και προτείνεται η «αιφόρος ανάπτυξη» (Sustainable development) ως ικανή και αναγκαία συνθήκη για τη βιωσιμότητα του πλανήτη μας.

Με τον τρόπο αυτόν, επιχειρείται μία ταύτιση της αειφορίας με την ανάγκη της βιώσιμης ανάπτυξης. Το νέο αυτό αναπτυξιακό μοντέλο κάνοντας την εμφάνισή του, έθεσε εξ αρχής ως όρο στην προσπάθεια ικανοποίησης των στόχων του, τη διαφύλαξη των προϋποθέσεων εκείνων που θα οδηγήσουν και σε μελλοντική ανάπτυξη. Βασικότερη εκ των προϋποθέσεων αυτών, που εξασφαλίζει συγχρόνως ότι η ανάπτυξη θα είναι διαρκής, είναι η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Πρόκληση για την αειφορία αποτέλεσε ο συνδυασμός των αντιθέσεων ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στην προστασία του περιβάλλοντος. Η αύξηση της παραγωγικότητας, από τη μία, και ο σεβασμός στην ισορροπία των οικοσυστημάτων, από την άλλη, αν και φαίνεται ότι συγκρούονται, έπρεπε να συνδυασθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε αρμονικά να ικανοποιήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αναφερόμενοι στην αειφόρο ανάπτυξη έχουμε όλοι μας κατά νου μία ιδανική κατάσταση, κατά την οποία η ανάπτυξη θα υπάρχει σε διηνεκή κλίμακα. Οι βασικές αρχές της αειφορίας, στις οποίες στηρίζεται αυτή η αέναη ανάπτυξη είναι: η διάρκεια, η συνέχεια, η σταθερότητα και η συμμετρία καταστάσεων και

αποδόσεων. Η αειφορία, λέξη προερχόμενη από τα συνθετικά «αει» και «φέρω», έχει στην εποχή μας συνδυαστεί με την ανάπτυξη που διηνεκώς θα οδηγεί στην πολυπόθητη ευημερία, έτσι όπως αυτή γίνεται αποδεκτή βάσει ορισμένων οικονομικών δεικτών. Εμφανίζεται δε να στοχεύει: α) στην προστασία του περιβάλλοντος, β) στη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης στο διηνεκές, γ) στην ορθολογικότερη-δικαιότερη κατανομή των πόρων, δ) σε μία νέα προσέγγιση του τρόπου ζωής. Η έκθεση «Brundtland» αναγνωρίστηκε από τη διάσκεψη για την ανάπτυξη και το περιβάλλον του Ρίο το 1992 και, επίσης, από τη συνθήκη του Μάαστριχτ το ίδιο έτος.

Στον συνδυασμό των ανωτέρω στόχων, πρωταρχικό ρόλο καλείται να διαδραματίσει ο άνθρωπος. Οι καταναλωτικές ανάγκες του καθορίζουν κατά πολύ μάλιστα τα αναπτυξιακά δεδομένα. Και αυτές πρέπει να εναρμονιστούν με τις δυνατότητες των οικοσυστημάτων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, πως η αρχή της αειφορίας εισάγεται για πρώτη φορά στο σύνταγμα της Ελλάδας με την αναθεώρησή του, το έτος 2001. Σ

το άρθρο 24 αναγράφεται πλέον ότι: «η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του, το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. [...] Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον».

Γίνεται, επομένως, κατανοητό πως, άσχετα με το πότε πρωτοεμφανίστηκε η έννοια της αειφορίας, ο άνθρωπος «υποχρεώθηκε», κατά μία έννοια, να διατυπώσει λόγο για αειφορία, όταν διεπίστωσε τον αντίκτυπο ορισμένων εκ των συνεπειών του οικολογικού προβλήματος και όταν συνειδητοποίησε επίσης ότι οι συνέπειες αυτές θα επιφέρουν και οικονομικό αντίκτυπο στις δραστηριότητές του. Παράλληλα, χρήζει ιδιαίτερης σημασίας πως το δημόσιο συμφέρον, όπως αυτό ορίζεται από τον άνθρωπο, καθορίζει την πιθανή μεταβολή του προορισμού του δασικού οικοσυστήματος, κίνηση που φανερώνει ωφελιμιστική αντιμετώπιση από τη σκοπιά του ανθρώπου.

Συνοψίζοντας λοιπόν, καταλήγουμε στο ότι η έννοια της αειφορίας και η ανάπτυξη της στον 20^ο αιώνα, είναι η λύση που κλήθηκε να δώσει ο άνθρωπος στο πρόβλημα που ο ίδιος προκάλεσε και συνεχίζει να διευρύνει με την αλόγιστη επέμβασή του στο περιβάλλον. Με την ελπίδα ωστόσο πως δεν είναι ακόμη αργά, προσπαθεί στην παρούσα χρονική περίοδο με τις αρχές της αειφορίας να επιτύχει την οικονομική ανάπτυξη με λελογισμένη χρήση του φυσικού πλούτου, ώστε τα αγαθά του

περιβάλλοντος να τα γνωρίσουν και οι επόμενες γενεές. Θα κατορθώσουμε άραγε να κληροδοτήσουμε το περιβάλλον κατά τον τρόπο που το παραλάβαμε στους απογόνους μας; Είναι αρκετό ο άνθρωπος να προσπαθήσει στηριζόμενος μόνο στην επιστήμη; Στην προσπάθεια αυτή χρειάζεται οικολογική ηθική και περιβαλλοντική ευαισθησία ή μήπως ορθόδοξο ήθος; Στις επόμενες σελίδες θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε την απάντηση στους εύλογους προβληματισμούς.

[\[1\]](#) Φλογαίτη, 2006, σ. 84.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «Αρχή της Αειφορίας και Ορθόδοξο ήθος: Μία νέα προοπτική στην οικολογική ηθική», του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡ. ΤΣΟΥΡΑΠΑ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Χρήστο Τερέζη και αξιολογητές τους Νικόλαο Κόϊο και Βασίλειο Φανάρα.